

Заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №3
«Спеціалізована школа з поглибленим вивченням англійської мови»
Торецької військово-цивільної адміністрації Бахмутського району Донецької
області

Виконавець
учителька української мови та літератури
Бугакова Світлана Василівна

ПАМ'ЯТКА

У родовому відмінку однини іменники чоловічого роду II відміни мають закінчення **-а, -я** або **-у, -ю**. Закінчення залежить від основи іменника та його значення.

Якщо значення іменника конкретний, чітко окреслений предмет або поняття, пишемо

Закінчення -а та -я:

- ✓ Назви **істот, власні імена**, а також персоніфіковані предмети та явища: академіка, священника, робітника, студента, учителя, воїна, співака, героя, хлопчика, брата, коня; Володимира, Василя, Андрія; **прізвища**: Мороза, Вітра.
- ✓ Назва **дерев і тварин**: дуба, явора, клена, береста; ведмедя, зайця, коня.
- ✓ Назви **технічних реалій, машин і їх деталей**: вагона, літака, ескалатора, дизеля, автомобіля, монітора, дизеля, замка, гвинта.
- ✓ Українські за походженням **безафіксні та суфіксальні іменники-терміни**: прикметника, займенника, числівника, додатка, відмінка, числівника, чисельника.

✓ **ВИНЯТКИ** виду, роду, складу, способу

- ✓ Терміни іншомовного походження, які позначають **предмети, структурні елементи, геометричні тіла та їхні частини, математичні, лінгвістичні**

ПОНЯТТЯ: синуса, косинуса, атома, конуса, відмінка, радіуса, підмета.

ВИНЯТОК: синтаксису,
фразеологізму

- ✓ Назви одиниць вимірювання **довжини, маси, часу:** метра, місяця, дня, гектара, понеділка, вівторка, кілограма, грама

ВИНЯТОК: віку, року

- ✓ Назви **грошових знаків:** карбованця, долара, цента, червінця, десятка, мільйона.
- ✓ Назви **органів та частин тіла:** шлунка, скелета, носа, живота, рота, хребта, суглоба.

ВИНЯТОК: стравоходу, мозку

- ✓ Назви житлових **приміщень, сільськогосподарських і технічних будівель і їхніх частин, архітектурних деталей:** флігеля, димаря, барака, вулика, комина, карниза, балкона, пандуса, тамбура.

ВИНЯТОК: підмурку, покою

- ✓ Назви предметів **побуту, одягу, взуття:** черпака, чайника, серванта, мисника, дивана, джемпера, костюма, черевики.
- ✓ Назви виробів із **борошна:** батона, бублика, калача, рогалика; калачика.
- ✓ Назви **церковних реалій:** вівтаря, іконостаса, амвона.
- ✓ Назви **сайтів та служб електронної пошти:** фейсбука, ютуба, імейла.
- ✓ Назви **населених пунктів із суфіксами -ськ-, -цьк-, -ець-, елементами -бург-, -град- (-город-), -піль- (-поль-), -мир-, -слав-:** Бердянська, Луцька, Трускавця, Вишгорода, Миргорода, Житомира.
- ✓ Назви **річок, населених пунктів і різних географічних назв із наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі та із суфіксами присвійності -ів- (-їв-), -ев- (-єв-), -ов-, -ин- (-ін-), -ач-, -ич-:** Дніпра, Дністра, Бика, Дінця, Торця; Львова, Харкова, Києва, Пирятина, Святошина.

Примітка. Закінчення **-у, -ю** наявне у складених назвах населених пунктів, другою частиною яких є іменник, що має звичайно в родовому відмінку закінчення **-у:** Давидового Броду, Зеленого Гаю, Кривого Рогу, Часового Яру, Широкого Лану та ін.;

Закінчення **-у та -ю**

Закінчення **-у** (у твердій і мішаній групах), **-ю** (у м'якій групі) мають:
АБСТРАКТНІ ІМЕННИКИ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ:

- ✓ Назви **якостей і властивостей**: націоналізму, патріотизму, героїзму.
- ✓ Назви **почуттів, хвороб**: болю, гніву, жалю, сорому, сну, розпачу; бронхіту, грипу, діабету, коліту, отиту, кашлю, ящуру.
- ✓ Назви **процесів, станів, властивостей, явищ суспільного життя, загальних понять**: відгуку, заробітку, запису, аналізу, бігу, синтезу, імпульсу, ідеалу, прогресу, ремонту, шуму, успіху.

ВИНЯТОК: ривка, стрибка, стусана

- ✓ Назви **філософських, літературознавчих та інших наукових понять**: абсурду, дисонансу, догматизму, авралу, акту, достатку, експорту, ідеалу, хисту, феномену(явище)
- ✓ Назви **явищ природи**: вихору, граду, вітру, морозу, дощу, граду, землетрусу.

Іменники на позначення сукупності істот та неістот

- ✓ Назви **істот**: батальйону, дивізіону, корпусу, оркестру, полку, хору, рою.
- ✓ Назви **неістот**: А) **дерев, кущів**: гаю, лісу, саду, (**але садка**);
Б) **трав'янистих рослин**: **барвінку, бузку, буркуну, гороху, звіробію, кропу, молочаю, очерету, щавлю, ячменю (але вівса)**;
В) **предметів побуту**: сувою, товару, одягу;
Г) **сортів плодових дерев**: ранету, кальвілю;
Г) **установ, закладів, організацій, об'єднань держав**: коледжу, ліцею, інституту, музею, університету; клубу, комітету, уряду;
Д) **спортивних ігор і танців**: альпінізму, боксу, біатлону, боулінгу, волейболу, футболу, серфінгу, хокею; вальсу, краков'яку;

ВИНЯТОК: гопака, козака(танець), серфінга (спортивне знаряддя)

- ✓ **Іменники – назви просторових понять та їхніх різновидів**: **ва́лу, байра́ку, лимáну, лу́гу, майдáну, то́ку; всéсвіту, рíнгу, ро́ву, світу, стéпу, урíвку, я́ру; кра́ю, небокра́ю, руча́ю, але: горба́, ху́тора.** До цієї групи належать також назви різних споруд і будинків, зокрема й військових, приміщень та їхніх

частин, різних просторових комунікацій: *бастіону, будінку, вігвamu, вокзалу, гуртожитку, танку, даху, заводу, залу, замку, інтернату, каналу, коридору, моль, муру, палацу, парашету, підвалу, плоту, поверху, порталу, притулку, тину, універмагу, фасаду, фільварку, чуму, шинку, штабу; сараю; метрополітену; але (переважно з наголосом на закінченні): блндажá, гаражá, куреня́, млинá, сажá, хлівá; обидва закінчення – **-а (-я)** та **-у (-ю)** – мають іменники: *мостá* (конкретний предмет) й *мо́сту* (цілісність), подібно: *парканá* й *паркáну*, *плотá* й *плоту*, *столá* й *стóлу*.*

- ✓ До просторових реалій належать і назви річок, озер, гір, островів, півостровів, країн, областей і т. ін.: Амуру, Бугу, Гангу, Дунаю, Нігеру, Нілу, Рейну, Сейму, Хоролу; Байкалу, Ельтону, Мічигану, Світязю, Чаду; Евересту, Ельбрусу, Паміру, Уралу; Котліну, Кіпру, Криту, Родосу, Сахаліну, Каніну, Пелопоннесу; Алжиру, Афганістану, Казахстану, Єгипту, Ізраїлю, Іраку, Китаю; Донбасу, Ельзасу, Кавказу, Сибіру

Примітка. Закінчення **-а (-я)** та **-у (-ю)** має розрізняльну функцію в деяких іменників: *Алжіра, Ріма, Туніса* (місто) і *Алжіру, Ріму, Тунісу* (країна), *Нью-Йорка* (місто) – *Нью-Йорку* (штат).

- ✓ Назви речовин, маси, матеріалу: азоту, бальзаму, борщу, водню, гіпсу, квасу, кисню, льоду.

ВИНЯТОК: *хліба*

- ✓ Назва більшості складних безсуфіксних слів (крім назв істот): водогону, живопису, родоводу, рукопису, саксафону;

Виняток: *електровоза, пароплава*

- ✓ Назви населених пунктів: Лондону, Амстердаму, Гомелю, Ліверпулю, Мадриду, Парижу, Чорнобиллю;

Примітка. Ці іменники можуть мати варіантне закінчення **-а(-я)**: *Амстердама, Гомеля, Ліверпуля, Лондона, Мадрида, Парижа, Чорнобиля;*

- ✓ Більшість префіксальних іменників із різними значеннями (крім назв істот): випадку, вислову, вибою, відбою, заробітку, опіку, побуту, прикладу, усміху, успіху.

У ряді іменників чоловічого роду другої відміни зміна закінчення у родовому відмінку однини впливає на значення слова:

- *Алжира* (місто) – *Алжиру* (країна)
- *алмаза* (коштовний камінь) – *алмазу* (мінерал)
- *акта* (документ) – *акту* (дія)
- *апарата* (прилад) – *апарату* (установа)
- *бала* (одиниця вимірювання) – *балу* (святковий вечір)
- *блока* (у техніці) – *блоку* (політичне об'єднання)
- *бора* (свердло) – *бору* (хімічний елемент)
- *борта* (одяг) – *борту* (судно)
- *булата* (зброя) – *булату* (сталь)
- *буряка* (одиничне) – *буряку* (збірне)
- *вала* (деталь машини) – *валу* (насип)
- *дзвона* (інструмент) – *дзвону* (звук)
- *елемента* (конкретне) – *елементу* (абстрактне)
- *звука* (термін в музиці та лінгвістиці) – *звуку* (слухове відчуття, механічні коливання)
- *Ізраїля* (особа) – *Ізраїлю* (країна)
- *інструмента* (одиничне) – *інструменту* (збірне)
- *каменя* (одиничне) – *каменю* (збірне)
- *клина* (предмет) – *клину* (просторове поняття)
- *листа* (одиничне) – *листу* (збірне)
- *листопада* (місяць) – *листопаду* (процес)
- *Нью-Йорка* (місто) – *Нью-Йорку* (штат)
- *орґана* (тіла або муз. інстр.) – *орґану* (установа, друк.)
- *папера* (документ) – *паперу* (матеріал)
- *потяга* (поїзд) – *потягу* (почуття)
- *пояса* (предмет) – *поясу* (просторове поняття)
- *придатка* (відросток) – *придатку* (додаток)
- *рахунка* (документ) – *рахунку* (дія)
- *саксофона* (конкретний муз. інстр.) – *саксофону* (клас муз. інструментів)
- *соняшника* (одиничне) – *соняшнику* (збірне)
- *стана* (технічне) – *стану* (муз. та ін.)
- *телефона* (апарат) – *телефону* (номер)
- *терміна* (слово) – *терміну* (строк)
- *фактора* (маклер) – *фактору* (чинник)
- *шаблона* (пристрій; креслення) – *шаблону* (зразок) тощо.

Слова, що вживаються з обома закінченнями

Кілька слів української мови вживаються з обома закінченнями без впливу на значення (але зі зміною наголосу):

- *мостá* – *мо́сту*
- *парканá* – *паркáну*
- *плотá* – *плóту*
- *столá* – *сто́лу* (меблі)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Родовий відмінок однини іменників чоловічого роду другої відміни. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Особливості відмінювання іменників II відміни. Родовий відмінок однини. URL: <https://dyskurs.net/u-iu-chy-a-ia-u-rodovomu-vidminku-odnyny/> (дата звернення: 12.08.2025)